

≡ Eesti
≡ Kontsert

LAHKUMISSÜMFOONIA

Aastalõpu- kontsert

Marcel Johannes Kits tšello
Tallinna Kammerorkester

admirals

Eesti Kontserdi hooaja peatoetaja

admirals.group

Admirals Group AS

T 30. DETSEMBER 2025 19.00 Jõhvi kontserdimaja
K 31. DETSEMBER 2025 12.00 Vanemuise kontserdimaja
K 31. DETSEMBER 2025 17.00 Estonia kontserdisaal

LAHKUMISSÜMFOONIA

Aastalõpu- kontsert

Marcel Johannes Kits tšello

Tallinna Kammerorkester

Kontsertmeister **Robert Traksmann**

Koostöös Tallinna Filharmooniaga

Kontsert on järelkuulatatav Klassikaraadio koduleheküljel.

KAVA

Franz Joseph Haydn (1732–1809)

Tšellokontsert nr 1 C-duur Hob. VIIb:1 (~1761–1765) ~25'

- *Moderato*
- *Adagio*
- *Finale: Allegro molto*

Soolokadentsid: Arvo Pärt (*1935)

Sümfoonia nr 45 fis-moll („Lahkumissümfoonia“) (1772) ~25'

- *Allegro assai*
- *Adagio*
- *Menuetto: Allegro. Trio*
- *Finale: Presto – Adagio*

Viini klassikalise koolkonna rajajat **Franz Joseph Haydnit** on tituleeritud õigusega nii „sümfoonia isaks“ kui ka „keelpillikvarteti isaks“. Instrumentaalkontserdi žanr jääb tema loomingu üldpildis tagaplaanile. Enamik sellest kuulub autori varasemasse loomeaega ja vaid kolm kontserti on kirjutatud pärast 1770. aastat. Ja kuigi Haydn ei pidanud kontserdižanri endale nii omaseks nagu tema kaasaegne Mozart, on tema parimad teosed selles vallas tundlikud sooloinstrumendi võimalustele ja igal moel meisterlikud nagu ka tema sümfooniad.

Tšellole kui soolopillile on Haydn kirjutanud kaks kontserti: C-duur Hob. VIIb:1 ja D-duur Hob. VIIb:2 – mõlemad pärinevad perioodist, mil helilooja tegutses kapellmeistrina Ungari vürsti Nikolaus Esterházy õukonnas (1761–1790). Talle on omistatud veel kahe tšellokontserdi autorlust, ent kindlad tõendid selle kohta siiski puuduvad.

Tšellokontserti nr 1 C-duur peeti kaks sajandit kadunuks, kuni selle avastas 1961. aastal Praha rahvusmuuseumist arhivaar Oldřich Pulkert. Kuna Haydn katalogiseeris oma loomingut (ilmselt tõestamaks vürst Esterházyle oma produktiivsust), märkides üles ka teoste algusteemad, oli võimalik kontserdi autorlus tuvastada. Tšellokontsert C-duur on Haydni loomingus suhteliselt

varane teos, olles kaasaegne tema sümfooniatega nr 6–8. Nagu ka nimetatud sümfooniatega tšellopartiit, on kontsert loodud Esterházy orkestri võimekat tšellisti Joseph Weigl silmas pidades. Ei ole teada, kas või millal Weigl seda kontserti omal ajal esitas. Pärast teose taasavastamist kõlas see aga 19. mail 1962 Prahas, esitajateks tšellist Miloš Sádlo, Tšehhi Raadio Sümfooniaorkester ja dirigent Charles Mackerras.

Tänapäeval kontserdil esitab Marcel Johannes Kits Haydni tšellokontserdis soolokadentse, mille on kirja pannud **Arvo Pärt**. Infokild kõnealuste kadentside olemasolust tuli välja 2023. aastal Arvo Pärdi Keskuse tavapärase arhiveerimistöös käigus, juhatahes Ivan Monighetti juurde, kes jagas Pärdi Keskusega talle pühendatud originaalnoodi koopiat „Kadentsid Haydni tšellokontserdile C-duur, Ivan Monighettile Arvo Pärdilt, 20. veebruaril 1979 Alma-Atas“. Samal kontserdil mängiti toona Pärdi tšellokontserti „Pro et contra“, mida esitasid Ivan Monighetti ja Kasahhi Riiklik Sümfooniaorkester Tolepbergen Abdraševi juhatusel. Monighetti mälestuste kohaselt esitas ta Pärdi kadentse 1980. aastate alguses korduvalt, kuid Eestis kõlasid need tõenäoliselt esimest korda alles poole sajandi jagu hiljem, 6. juulil 2023 festivali Klaaspärlimäng avakontserdil Tartus Marcel Johannes Kitse esituses.

Haydn elas ajastul, mil aristokraatlik toetus oli heliloojale elatise tagamiseks hädavajalik. Töötanud mõned aastad kapellmeistrina krahv Karl Joseph Franz Morzini juures, märkas noore muusiku talenti ungari vürst Paul Anton Esterházy, kes pakkus talle 1761. aastal tööd abikapellmeistrina oma õukonnas Eisenstadtis. See sündmus sai Haydni karjääri tähtsaimaks pöördepunktiks, millest algas ligi kolm aastakümnet kestev produktiivne loomeaeg vürsti ja tema mantlipärija Nikolaus Esterházy suguvõsa oli üks jõukamaid ja mõjukamaid Ungari aadliperekondi. Eriliselt paistis oma toredusetaotlusega silma vürst Nikolaus, hüüdnimega „Hiilgav“, kes 1762. aastal oma eelkäija varandused päris. Lisaks senisele uhkele residentsile Eisenstadtis rajas ta Neusiedli järve lähedusse metsade keskele Versailles' stiili jäljendava luksusliku suvepalee, mille juurde kuulusid 400-kohaline ooperimaja, marionetiteater, kabel ja kaks suurepärase kontserdisaali. Muusikalembene Nikolaus andis Haydnile ülesandeks kõik need paigad muusikast helisema panna, milleks oli tema käsutusse antud esmaklassilistest virtuoosidest koosnev väike orkester, lauljad ja ooperitrupp.

Aastatega kandus õukonnaelu üha enam vürsti uude lossi. Eriti pikaks kujunes muusikute suvehooaeg Esterházas 1772. aastal, mil Nikolaus

ei soovinud veel hilissügiselgi Eisenstadtist naasta. Lähedastest lahus viibivad muusikud, kelle pereliikmetel polnud luba nendega koos suvelossis elada, ootasid pikisilmi kojuminekut ning pöördusid abi saamiseks oma kapellmeistri poole. Too leidis nende murele teravmeelse muusikalise lahenduse, komponeerides **sümfoonia nr 45 fis-moll**, mis on hiljem saanud külge hüüdnime „**Lahkumissümfoonia**“. See on unikaalne näide viisist, kuidas lahendada diplomaatiliselt ja peenetundeliselt erimeelsusi tööandjaga. Võib ette kujutada vürsti imestust, kui ta 1772. aasta novembris kõnealuse teose vaatamängulisel esmaettekandel viibis: sümfoonia tavapärasele kiirele finaalile järgnes ootamatult aeglane osa, mille kestel kustutasid orkestrandid küünla oma noodipuldil ja lahkusid ükshaaval lavalt. Viimastena jäid mängima orkestri kontsertmeister Luigi Tomasini ja Haydn ise, kes elasid vürsti juures paremates tingimustes koos peredega. Kapellmeistri omapärane muusikaline märgukiri andis soovitud tulemuse – juba järgmisel päeval said muusikud loa koju minna.

Evelin Kõrvits

Marcel Johannes Kits on oma põlvkonna üks säravamaid tselliste, kes sai Eesti publikule tuntuks ETV telekonkursi „Klassikatahed“ esimese võitjana 2013. aastal. Tema olulisimate saavutuste hulka kuuluvad III preemia kuninganna Elisabethi konkursil Belgias (2022), millele järgnesid soolo esinemised Belgia Rahvusorkestri ees (dirigent Eivind Aadland) Belgia tähtsamates kontserdisaalides ning Lõuna-Koreas koos Eesti Festivaliorkestriga Paavo Järvi juhatusel. Ta on pälvinud I koha Enescu-nimelisel konkursil Rumeenias (2018), Brahmsi-nimelisel konkursil Austrias (2016) ja Eesti keelpillimängijate konkursil (2015). Eesti Interpreetide Liit on omistanud talle aasta interpreedi preemia (2018) ja Eesti Rahvusringhääling aasta muusiku tiitli (2022).

2024. aastal tegi Marcel Johannes Kits debüüdi Londoni Filharmoniaorkestri ees, mängides Elgari tšellokontserti Santtu-Matias Rouvali juhatusel. Lisaks on ta soleerinud Brüsseli Filharmonikute, ERSO, Rahvuskooper Estonia sümfooniaorkestri, Läti Riikliku Sümfooniaorkestri, Leedu Riikliku Sümfooniaorkestri, Peterburi Sümfooniaorkestri, Jeruusalemma Sümfooniaorkestri, Valloonia Kuningliku Kammerorkestri, Tallinna Kammerorkestri, Moskva Riikliku Kammerorkestri, Münchener Kammerorkestri, Württembergi Filharmoniaorkestri jpt orkestrite

Marcel Johannes Kits
Foto: Kaupo Kikkas

ees ning teinud koostööd dirigentidega, nagu Neeme Järvi, Stéphane Denève, Antoni Wit, Vahan Mardirossian, Kristiina Poska, Oleg Caetani, Vassili Sinaiski, Olari Elts, Robertas Šervenikas, Andres Mustonen, Risto Joost, Gintaras Rinkevičius, Volodõmõr Sirenko, Yuwon Kim, Tõnu Kaljuste, Ville Matvejeff, Arvo Volmer jpt.

Marcel Johannes Kits on andnud kontserte Hiinas, Lõuna-Koreas ja Jaapanis ning esinenud Brüsseli Flagey's ja Bozaris, Peterburi Filharmonias, Souli kunsti keskuses, Moskva konservatooriumis, Hamburgi

Elbphilharmonies, Berliini
Filharmoonias, Kontserdimajas ja
Pierre Boulezi saalis, Hamburgi
Laeiszhalles, Müncheni
Prinzregententheateris,
Rumeenia Ateneumis, Tel Avivi
ooperimajas ja Jeruusalemma
teatris. Festivaliesinemiste hulka
kuuluvad Pärnu muusikafestival,
Valloonia festival, Young Euro
Classic, Mecklenburg-Vorpommerni
festival, Musical Olympus Festival,
MustonenFest Tel Avivis jne.

Lisaks on Marcel Johannes Kits
korduvalt üles astunud Baieri
Raadio Sümfooniaorkestri ja
Müncheni Filharmoonikute ridades
tšellorühma külaliskontsertmeistrina
ning mängib regulaarselt
Eesti Festivaliorkestris.
Kammermuusikuna seob teda tihe
koostöö pianist Sten Heinojaga,
samuti kuulub ta klaveritrio '95
koosseisu koos Robert Traksmanni ja
Rasmus Andreas Raidega.

Marcel alustas tšelloõpinguid
viieaastasena ning õppis Tallinna
Muusikakeskkoolis Laine Leichter
juures, gümnaasiumiklassides Mart
Laasi käe all. Ta on tudeerinud
Saksamaal Trossingeni Riiklikus
Muusikakõrgkoolis prof Francis
Goutoni juhendamisel ning Berliini
Kunstide Ülikoolis prof Jens Peter
Maintzi tšelloklassis, kus omandas
2024. aastal magistrikraadi. Ta
on täiendanud end ka arvukatel
meistrikursustel, juhendajateks
Steven Isserlis, Ivan Monighetti,
David Geringas, Maria Kliegel,

Wolfgang Emanuel Schmidt, Wen-
Sinn Yang, László Fenyő, Jan-Erik
Gustafsson, Marko Ylönen jpt.

Marcel Johannes Kits mängib
Francesco Ruggeri 1674. aastal
Cremonas valmistatud tšellol ja
kasutab prantsuse meistri Victor
Fétique'i umbes 1900. aastal
valmistatud poognat. Nii pilli kui
poogna on tema kasutusse andnud
Saksa fond Deutsche Stiftung
Musikleben.

Tallinna Kammerorkestri (TKO)

asutas 1993. aastal dirigent Tõnu
Kaljuste. Kolme aastakümne
jooksul on orkestrist kujunenud
üks Eesti esinduskollektiive, kes on
oodatud esineja kontserdilavadel
nii Euroopas kui ka mujal
maailmas. TKO on äratanud
tähelepanu oma kunstiliselt
terviklike kavade, stiilitundliku
musitseerimise ja kõrgetasemelise
interpretatsioonikunstiga. Orkestri
mitmekülgses repertuaaris on
esindatud nii baroki-, klassitsismi-
kui ka romantismiajastu muusika,
oluline osa on 20. ja 21. sajandi
heliloojate looming, sealhulgas
vähemtuntud teosed ja uudisteoste
esiettekanded. TKO hinnatud
keelpillimängijad astuvad
regulaarselt üles ka solistide ja
kammermuusikutena.

Tallinna Kammerorkestri kauaaegne
koostööpartner on olnud Eesti
Filharmoonia Kammerkoor –
ühised esinemised ja salvestised
on toonud mõlemale kollektiivile

Tallinna Kammerorkester

Foto: Kaupo Kikkas

rahvusvahelist tuntuust ja tunnustust. 1993. aastal salvestati nimekale plaadifirmale ECM Tõnu Kaljuste käe all Arvo Pärdi autoriplaat „Te Deum“, mis pälvis kõrgeid hinnanguid maailma juhtivatelt muusikakriitikutelt ning püsis kuid plaadiedetabelite esikümnes. ECMi märgi alt on ilmunud veel Pärdi autoriplaadid „Litany“, „In Principio“, „Adam's Lament“ ja „Tractus“, samuti Erkki-Sven Tüüri „Crystallisatio“, Veljo Tormise „Reminiscentiae“ ja Heino Elleri „Neenia“. Orkester on salvestanud ka firmadele Warner Music/Finlandia Records, Carus Verlag, Ondine jt. 2014. aastal ilmus Tallinna Kammerorkestrilt plaat Joseph Haydni loominguga (solist Silver Ainomäe, dirigent Risto Joost). Plaadifirma Ondine andis 2017. aastal välja Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja

Tallinna Kammerorkestri esituses Tõnu Kõrvitsa plaadi „Lageda laulud“, mis pälvis 2018. aasta Eesti Muusikaauhindade jagamisel aasta klassikaalbumi tiitli.

Esimese peadirigendi Tõnu Kaljuste käe all tegutses orkester aastatel 1993–1995, 1996–2001 ja 2019–2024. Olulise jälje TKO arengusse on jätnud Juha Kangas, kes oli 1995–1996 peadirigent ja 2001–2003 kunstiline nõustaja. Järgnenud kümnel hooajal kureeris orkestri tegevust Tallinna Filharmoonia kunstiline juht Eri Klas, 2013–2019 oli peadirigendiks Risto Joost.

Külalisdirigentidena on orkestrit juhatanud John Storgårds, Pietari Inkinen, Okko Kamu, Jaakko Kuusisto, Richard Tognetti, Terje Tønnesen, Daniel Raiskin, Aleksandr Rudin, Florian Donderer, Dmitri Sitkovetski, Kolja Blacher, Peter

Spissky, Maksim Rõsanov, Andrew-Lawrence King ja Dmitri Sinkovski, samuti hinnatud eesti dirigendid Olari Elts, Paavo Järvi, Neeme Järvi, Kristjan Järvi, Paul Mägi, Arvo Volmer, Vello Pähn, Jüri Alperden, Mihhail Gerts, Kristiina Poska jt.

TKO on esinenud paljudel mainekatel muusikafestivalidel, nagu Bachi kantaatide festival Milanos (Itaalia, 1996, 1997), Bremani muusikafestival (Saksamaa, 1998), MITO SettembreMusica (Itaalia, 2004, 2007, 2017, 2021, 2023), Budapesti sügisfestival (Ungari, 2005), Naantali muusikafestival (Soome, 2008, 2019), Arturo Benedetti Michelangeli festival (Itaalia, 2007), Cervantino festival (Mehhiko, 2012), Vale of Glamorgan (Wales, 2015), MDR Musiksommer (Saksamaa, 2017), Euphonie (Poola, 2018), Mozartiana (Poola, 2019), Läänemere festival (Rootsi, 2018, 2019, 2024), Arvo Pärdi muusikale pühendatud Pärt Festival (Holland, 2022) ja Kuhmo kammermuusikafestival (Soome, 2025). Kontserdireisid on orkestri viinud USAsse, Kanadasse, Jaapanisse, Hiinasse, Brasiiliasse, Argentinasse, Mehhikosse, Tuneesiasse ja enamikku Euroopa riikidesse. Euroopa nimekamate kontserdisaalide kõrval on üles astunud ka New Yorgi Carnegie Hallis ja Pekingi Keelatud Linna kontserdisaalis.

2013. aastal pälvis Tallinna Kammerorkester Eesti Muusikanõukogu interpretatsioonipreemia. TKO on kaastegev Arvo Pärdi autoriplaadil „Adam's Lament“, mis tõi dirigent Tõnu Kaljustele 2014. aastal Grammy.

TALLINNA KAMMERORKESTER

Kontsertmeister Robert Traksmann

I viiul

Robert Traksmann, Olga Voronova, Helen Västriku, Yana Mägila, Harry Traksmann, Fred Heinoja

II viiul

Elo Tepp, Mari Targo, Anete Ainsaar, Eva-Maarja Forslund, Mia Sepp

Viola

Laur Eensalu, Merike Heidelberg, Mart Kuusma, Helen Ling

Tšello

Leho Karin*, Siluan Hirvoja, Maria Mutso

Kontrabass

Andres Kungla, Michele Bonfante

Oboe

Kalev Kuljus, Riivo Kallasmaa

Fagott

Rene Sepalaan

Metsasarv

Jüri Rähni, Tõnu Künnapas

*Leho Karin mängib Eesti Pillifondile kuuluval Francois Fourrier Nicolas' tšellol (1798) Claude Thomassin' poognaga (1890).

Eesti Kontsert: produtsent Tuuli Metsoja, assistent Gerde Kadi Kuusk

== Eesti
== Kontsert
== 85

BEETHOVENI TŠELLOSONAADID

Kits & Heinoja

Marcel Johannes Kits tšello
Sten Heinoja klaver

Kõik Beethoveni tšellosonaadid

R **30. JAANUAR 19.00** Heino Elleri Muusikakooli Tubina saal

K **4. VEEBRUAR 19.00** Estonia kontserdisaal

N **5. VEEBRUAR 19.00** Jõhvi kontserdimaja

eestikontsert.ee

*Head vana
aasta lõppu!*

HOOAJA
PEATOETAJA

admirals

LIVIKO

OLEREX

VEHO

SORAINEN

SELVER
Hea mõte

myfitness
world class gym & studios

eestikontsert.ee